

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Men schrijft in

te Tongeren, bij M. COLLÉE, uitgever & eigenaar van dit blad, groote Markt, n° 81.

De *Postrijder* verschijnt 's dinsdags, 's donderdags & zaterdags.

Abonnement

binnen de stad, 7 fr. per jaar.
buiten de stad, 8 fr.

Een blad afzonderlijk, 45 centimen.
Aankondigingen, 15 centimen per drukregel.

De personen die een abonnement aan den *POSTRIJDER* nemen voor het jaar 1875, zullen het blad GRATIS ontvangen van heden tot aanstaande Nieuwjaar.

TONGEREN, DEN 28 NOVEMBER.

Het liberalisme, dat dezer dagen te Gent een doctrinair concilie heeft gehouden, bereidt zich nu om, in decembaanstaande te Brussel een ander concilie in te richten, waarin de *syllabus* der vrijdenkerij zal vastgesteld worden. Ziehier het program dat, in den vorm van gedrukt omzendbrief, gedagteekend uit Brussel, 2 november, gezonden is aan de leden der *Rationalistische Maatschappijen* van België:

Citoyens,

De afgevaardigden der nationalistische maatschappijen van België, vereenigd in voorbereidende zitting, te Verviers, op 15 augustus 1874, hebben besloten een congres te houden te Brussel, op 25 en 26 december aanstaande.

Het dagorde van dit congres is vastgesteld als volgt:

1° Inrichting van een verbond tusschen al de rationalistische maatschappijen van België.

2° Bestaat er eene rede tot het opstellen van een *zedelijk wetboek ten gebuike der vrijdenkers*?

3° Welke zijn de bijzonderste middelen van propaganda, waarover wij op dit oogenblik kunnen beschikken?

4° Is het denkbeeld van God een *zedelijk denkbeeld*?

5° Kan de *voortgang der menscheijke zedelijkheid* niet anders verkregen worden dan onder de voogdij der bedienaars van welken godsdienst ook?

6° Kan men de *zedelijkheid van het openbaar onderwijs* niet waarborgen onder het regiem der volkome vrijheid van geweten?

7° Is de *godloochening het doel, dat de vrijdenkers nastagen*?

De drie eerste vraagpunten zullen in gesloten zitting, en de vier laatste in openbare zitting besproken worden.

Vooraleer dit dagorde bepaald vast te stellen, verzoeken wij u, *Citoyens*, zoohaast mogelijk te laten weten, of gij wenscht er veranderingen aan toe te brengen, of er nog andere vraagpunten bij te voegen.

Bij dezelfde gelegenheid verzoeken wij u ons te melden, of gij aan het congres zult deel nemen en, in dit geval, den naam van den afgevaardigde, die u zal vertegenwoordigen.

Ontvangt, *Citoyens*, die uitdrukking onzer broederlijke groetenis.

(Handteekens.)

Een zedelijk wetboek voor de vrijdenkers? Maar dat is immers niet noodig. Zoo ja, dan kan het bestaan uit het volgende artikel: doet al wat gij gaarne doet, maar blijft uit de handen van den commissaris van politie.

De bijzonderste middelen van propaganda? Heel de doctrinaire pers staat u immers ten dienste, evenals de loge, vele ambtenaars, de meeste kanselarijen en zelfs zekere koningen.

Of het denkbeeld van God een zedelijk denkbeeld is? Maar het is immers reeds lang aangenomen bij u, dat God de onzedelijkheid is, en het geluk van den mensch in het « niet » bestaat.

Al die vragen zijn nutteloos; zij doen echter veronderstellen, dat de vergadering over die punten nog geen vast besluit heeft, genomen, en iedereen weet dat zij sedert lang tegen God, tegen de zedelijkheid, tegen al wat er beneden en boven bestaat, is opgelost.

De huichelarij, zegt de *Bauhütte*, is eene eigenschap van het liberalisme of de vrijdenkerij, en dit is ook hier andermaal het geval!

Stads- & provincie nieuws.

Burgers van Tongeren, gij vooral vaders en moeders die tot hertoe uwe kinderen naar het collegie onzer stad gezonden hebt, wij moeten u eene bedroevende tijding mededeelen.

Onze liberale gemeente-raad heeft verleden donderdag eene zitting gehouden die alle hoop doet verdwijnen om den priester of het godsdienstig onderwijs in ons stads collegie te zien hersteld worden.

Sedert lang wisten wij dat de Tongersche liberalen, zoo wel als hunne politieke geloofgenoten van gansch België, vijandig zijn aan het godsdienstig onderwijs. De strekkingen der liberalerij zijn overal de zelfde en het ware niet te begrijpen dat de liberalen van Tongeren uitzondering maakten aan den algemeenen regel.

Maar Tongeren is vooral eene kristelijke stad. Het was gevaarlijk zoo maar recht uit het godsdienstig onderwijs te bestrijden. Onze liberale stadhuisman hebben niet frank en onbewimpeld durven verklaren dat zij voorstaanders zijn van de uitsluiting des priesters uit de school. Zij hebben aan de burgers van Tongeren willen doen gelooven dat zij de herstelling van het godsdienstig onderwijs verlangen en ondertusschen zijn zij te werk gegaan op eene wijze die den terugkeer van den priester in de school onmogelijk moest maken.

Men herinnert zich welke bedroevende daadzaken de verwijdering van den professor Mievis veroorzaakt hebben. Er bestaat voor het stads-collegie een reglement hetwelk uitdrukkelijk zegt dat niets in het gedrag of in de lessen der professoren van het collegie strijdig mag zijn met het godsdienstig onderwijs. Men weet hoe sommige professoren zich gedragen hebben tijdens eene goddelooze en vrijdenkers manifestatie. Hun gedrag kan niet anders

genoemd worden dan een publiek voorbeeld van vrijdenkerij. Den dag dat, ten spijte van het reglement, de plichtvergetende professoren dezen publieken kaakslag aan het godsdienstig onderwijs toebrechten, dien dag had de gemeente-raad zich hoogdringendheidshalve moeten vergaderen om het gedrag der professoren af te keuren en aan de katholieke burgerij van Tongeren de verzekering te geven dat het reglement zou gehandhaafd worden en dat men niet zou dulden dat het gedrag der door de burgerij betaalde professoren zou strijdig zijn met het godsdienstig onderwijs.

Zoo zou een gemeente-raad gehandeld hebben die het gevoelen zijner plichten heeft. Maar de liberale gemeente-raad van Tongeren handelde heel anders. Hij vergaderde zich; met eenparige stemmen keurde de liberale meerderheid het gedrag der professoren goed en met de zelfde eenparigheid gaven onze liberalen ongelukkig aan den heer abt Mievis, professor van godsdienst, die geprotesteerd had tegen de deelneming van den directeur en de professoren aan eene vrijdenkers manifestatie.

Wij vragen het, is er wel een verstandig man die na zulke stemming kan staande houden dat onze liberale gemeente-raad voornemens was het godsdienstig onderwijs in ons collegie te handhaven? Is dat niet het klaar en onbetwistbaar bewijs dat men den priester uit de school wilde verwijderen? Tot dat doel strekt de liberalerij overal, het eenig verschil is dat men in Tongeren niet rechtuit durft zeggen waar menen men wil, om de katholieke Tongeren niet te hard tegen den kop te stoten.

Wat doet nu onze liberale gemeente-raad? Hij veinst van het grootste verlangen te hebben om het godsdienstig onderwijs te zien herstellen. Hij schrijft naar den Minister, hij schrijft naar den Bisschop; de goede onnoozele menschen die dat hooren, meenen zeker en vast dat onze liberalen branden van het vurigste verlangen om de godsdienstleer te zien herstellen. — Goede lieden hoe verre zijt gij mis!

In de zitting van den gemeente-raad van verleden donderdag werd lezing gegeven van den brief welken Mgr de Montpellier, bisschop van Luik, aan den gemeente-raad geschreven had, in antwoord op dien welken de burgemeester aan den bisschop had toegestuurd.

Mgr de Montpellier zegt daarin dat hij ten alle tijden het grootste belang toegedragen heeft aan het collegie ener stad die zich sedert eeuwen door hare godsdienstigheid onderscheide heeft; dat hij daarom vurig verlangt het godsdienstig onderwijs in het collegie van Tongeren te zien herstellen en dat hij gereed is eenen geestelijken als professor van godsdienst te benoemen, op voorwaarde dat het gemeent-bestuur zorgvuldig het reglement doe nakomen, ten einde de betreurenswaardige feiten te vermijden die over eenigen tijd in Tongeren gebeurd zijn. In andere woorden Mgr de Bisschop wil dat het reglement gehandhaafd worde opdat het niet meer toegelaten zij aan de professoren van het collegie het godsdienstig onderwijs door het voorbeeld der vrijdenkerij te bestrijden.

Was dat voorstel van den Bisschop niet redelijk? Wel hoe! Er bestaat een reglement hetwelk zegt dat niets in het gedrag of in de leeringen der professoren mag strijdig zijn met het godsdienstig onderwijs, en de Bisschop, alvorens eenen geestelijken te benoemen, zou niet mogen vragen dat dit reglement niet onder de voeten getrapt worde! Hij zou op nieuw eenen geestelijken naar het

collegie van Tongeren moeten zenden en 's anderdaags zouden eenige kleine professoren in volle publiek en door hun eigen voorbeeld eene logenstraffing geven aan het onderwijs van den geestelijken professor! En wanneer men het reglement inroept om het godsdienstig onderwijs te doen eerbiedigen, dan zal de gemeente-raad, M. Perreau voorop, den priester ongelukkig geven en het gedrag der professoren goedkeuren!

Neen heeren, zoo kan een Bisschop zich niet laten voor den zot houden. Indien gij wilt dat de Bisschop eenen priester benoemt, dan moet gij ook willen dat die priester het noodig gezag bezitte hetwelk het reglement hem toekent. Daar wilt gij niet van hooren. Gij wilt eenen priester, niet om aan de kinderen de grondbeginsels der godsdienstige zedeleer in te prenten, neen; maar gij schijnt hem te vragen enkel om hem als uithangbord boven de deur uwer school te hangen; gij schijnt hem te vragen opdat de katholieke ouders uw collegie niet zouden in afkeer nemen, in een woord om er de kinderen naar toe te lokken.

Ware het anders en wildet gij inderdaad de ernstige herstelling van het godsdienstig onderwijs, dan zoudt gij, gelijk het uw plicht was, het rechtmatig voorstel van den Bisschop aangenomen hebben, gij zoudt u gelukkig geacht hebben eenen geestelijken professor te zien benoemen en tevens het reglement in al zijne vorderingen te doen uitvoeren.

MM. Meyers, schepen, Daris & Coart, hebben het voorstel van Mgr den Bisschop ondersteund. Had de liberale meerderheid hun gedacht gedeeld, dan was reeds van heden het godsdienstig onderwijs hersteld en dan op nieuw had ons collegie het vertrouwen der katholieke ouders terug gewonnen.

Maar de zes liberalen hebben zich daartegen verzet, zij hebben het voorstel des Bisschops geweigerd aan te nemen. M. Perreau, de eenige der zes wesprenkende liberalen die het woord heeft genomen, heeft verklaard dat de gemeente-raad zich niet mag op de knieën leggen voor eenen bisschop! Die heer Perreau is dezelfde die over twee jaren nog voorzitter was van de *Katholieke Vereeniging*, hij is dezelfde die ons tot over drie jaren telkens 25 franken gaf voor de Nieuwjaarsgiften van den Paus, met aanbeveling van zijnen naam voluit in den *Postrijder* te drukken; hij is dezelfde die ons in november 1869 naar Luik verzeelede om tegenwoordig te zijn aan het afscheid van Mgr de Montpellier toen onze Hoogw. Bisschop naar Rome vertrok om deel te nemen aan het Concilie!

Ziedaar de man die vandaag aan het hoofd der tongersche liberalen staat en die onder de zichtbare goedkeuring van degene die over twee jaren zijne aartsvijanden waren niet beschaamd is te zeggen dat hij niet knielen wil voor een bisschop. Dat verdient niets dan verachting.

De priester zal dus buiten de school blijven en het zal voortaan vrijstaan aan de professoren van deel te nemen aan alle goddelooze beestigheden welke de vrijdenkerij in volle straat zal willen uitzetten. Of dat de rekening zal maken van de ouders die hunne kinderen naar ons collegie zenden dat is eene andere zaak.

De zes liberalen die geweigerd hebben het voorstel van Mgr den Bisschop aan te nemen zijn MM. Perreau, Ghincau, Bailly, François, Licops & Hardy.

De drie katholieken die ernstig de herstelling

hout lokten al de arbeiders weg: er waren boden noch dagloners te krijgen.

Wat den toestand van Peerjans volk vooral verergerde, was, dat de ontbrekende knechts juist de voornaamste der winning waren.

Met hen tweeën verrichten zij meer dan vier andere, en dan was de taak nog beter afgedaan.

De eene was Marus, bij al zijne gebreken en ondeugden, een knap werkmans als hij wilde, de andere Bruno, wies waarde men eerst ten volken erkende, nu men hem niet meer had.

Die arbeide niet slechts voor twee, maar wist door zijn voorbeeld allen aan te wakkeren en, zonder iemand door aanmatiging van meesterschap te vermederen, het werk zoo wijs te verdeelen en te schikken, dat het als op wieljes rolde, dat ieder op zijn gemak was, en dat Peerjan en Tist weinig of niet, naar hunne onderhoorigen hadden om te zien.

Waar Marus zat was een geheim. Sedert de kermis van Eeckeren was hij uit de streek verdwenen. Gelukkig voor hem.

De makkers, die hem Bruno hielpen half dood slaan, waren de eene voor, de anderen na, door de politie, geklist. Door de rechtbank tot gevangenisstraf verzezen, boekten zij hun misdrijf te Antwerpen of te St-Beernaerts.

Allen hadden hem als opruier, als aanleider verklapt.

Reeds verscheidene malen in kloppartijen betrokken en zich in staat van hervalling bevindende, was hij bij verstek tot drie jaren opsluiting, met boete en schadeloosstelling veroordeeld.

Bruno had meer dan eene maand te bed gelegen en herhaalde reizen in stervensnood verkeerd.

Dank aan zijne juegd, aan de kunde van zijnen geneesheer en de liefderijke verpleging van Loken, hare moeder en de familie Leenders, was hij den dood ontsnapt.

(Ward vervolg.)

De plannen van Peerjan

DOOR

SLEECKX.

(20° VERVOLG.)

Jammerend hielp haar Mietriene bij het liefdeswerk.

Er verliep een geruime tijd, vooraleer iets den terugkeer van het leven in Bruno verried. Zijn adem was niet verneembaar, en zijn pols sloeg zoo zwak, dat men hem te nauwermond bespeurde. Eindelijk loosde hij een diepen zucht, en opende de oogen.

Hij zag Loken, die stil weened over hem gebogen zijne slapen bevochtigde en met eene mengeling scheen droefheid, angst en liefde zijne ademhaling scheen te beluisteren.

Een zwakke glimlach bekreop zijn gewond en gezwollen wezen, zijne lippen bewogen zich, doch hij konde geen geluid voortbrengen. Nogthans meende het meisje hem haren naam te hooren lippen. Hij look de oogen en verviel in zijne vorige bewusteloosheid.

Toen de omstanders van Mietriene hoorden, wie de mishandelde was, werd hunne deernis nog groter.

Allen kenden Bruno ten minste bij name en wisten hoe hij zich door braafheid, oppassendheid en bekwaamheid onderscheidde.

Hunne verontwaardiging tegen zijne baldadige aanranders klon ingelijks, toen zij vernamen, dat Marus de aanleider, die belhamel was van den deugnietrop, die Peerjans besten knecht in dien erbarmelijken staat gebracht had.

De aangehouden zelf werd gedwongen zijne medeplichtigen aan te duiden.

De verpletterende getuigenissen der lieden, die

hem bij de mishandelaars bemerkte hadden, beletteden hem zijne deelneming aan den aanslag te blijven loochenen.

Hij bekende dus, maar poogde zich te verschonen met de schuld op de anderen en bovenal op Marus te schuiven.

Het redde hem niet. Hij werd tijdelijk naar het gevang der gemeente geleid, om des anderdaags naar de stad gevoerd en der justicie in handen geleverd te worden.

De geneesheer kwam. Na Bruno's wonden onderzocht te hebben, schudde hij bedenkelijk het hoofd en verklaarde des jongelings toestand uiterst gevaarlijk.

Hopeloos was die toestand niet, doch het scheelde weinig, want behalve de schoppen en vuistslagen, had men hem een paar messteken toegebracht, die gelukkig niet diep in het vleesch bleken te zijn doorgedrongen.

Naar Austruweel mocht hij niet vervoerd worden hij konde bezwijken, eer men het dorp met hem bereikte.

Men moest hem zoo spoedig en voorzichtig mogelijk te bed helpen en verder dag en nacht oppassen.

Dan, maar dan ook alleen, zoude er hoop en geneezing wezen.

Seffens werden de menschlievendste aanbiedingen gedaan. Twintig pachters te gelijk toonden zich bereid, om den lijder bij zich te nemen: iedereen wilde hem in huis hebben.

Ten slotte kreeg Toon Leenders de voorkeur. Op een leger van zachte pluimen kussens werd Bruno door Eeckersehe jongelingen naar dezelve gevoerd.

Daar verbond de geneesheer zijne wonden, verordende de noodige maatregelen en vertrok met de belofte tegen den morgen terug te keeren.

Loken en Mietriene hadden zich met de taak van ziekenzusters gelast.